

Samhällsbyggnadsförvaltningen Bergslagen

Naturvärdesinventering (NVI) Hälgsnäsudden

Uppdragsnr: 1061025 Version: 1
2019-06-18

Uppdragsgivare:	Samhällsbyggnadsförvaltningen Bergslagen
Uppdragsgivarens kontaktperson:	Frida Nilsson, Stadsarkitektkontoret
Konsult:	Norconsult AB
Uppdragsledare:	Albin Månsson
Teknikansvarig:	Niclas Vallin
Handläggare:	Niclas Vallin

Lantmäteriet har i beslut 2019-06-11 meddelat spridningstillstånd för fotografier tagna med drönare (ärende LM2019/008013).

1	2019-06-18	Granskningsversion	Niclas Vallin	Albin Månsson	Albin Månsson
Version	Datum	Beskrivning	Upprättat	Granskat	Godkänt

Detta dokument är framtaget av Norconsult AB som del av det uppdrag dokumentet gäller. Upphovsrätten tillhör Norconsult. Beställaren har, om inte annat avtalats, endast rätt att använda och kopiera redovisat uppdragsresultat för uppdragets avsedda ändamål.

Innehåll

1	Inledning	4
1.1	Uppdraget	4
1.2	Arbetets bedrivande och metodik	5
2	Naturförhållanden	6
3	Naturvärden	7
3.1	Tidigare dokumenterade naturvärden	7
3.2	Naturvårdsarter	7
3.2.1	Noterbara växtfynd	7
3.2.2	Noterbara fågelfynd	8
3.3	Fördjupad artinventering	9
3.4	Naturvärdesobjekt	11
4	Samlad bedömning och rekommendationer	12
5	Referenser	13

Bilagor:

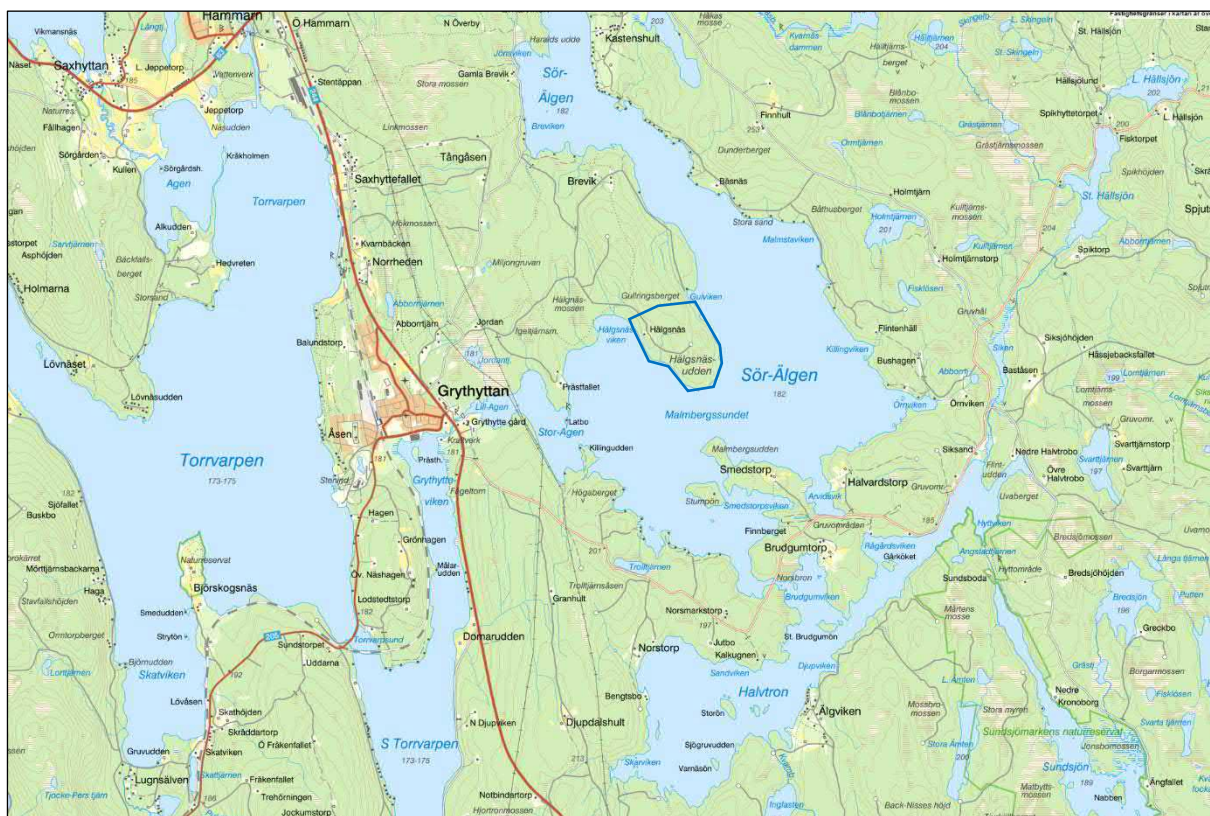
1. Tabell över förekommande naturvårdsarter
2. Beskrivningar av identifierade naturvärdesobjekt
3. Förklaring av naturvärdesklasser
4. Kartbilaga: Naturvärdesobjekt och planerad exploatering

1 Inledning

1.1 Uppdraget

Föreliggande rapport är framtagen av Norconsult AB på uppdrag av Samhällsbyggnadsförvaltningen Bergslagen. Rapporten utgör ett underlag till miljökonsekvensbeskrivningen i detaljplaneprocessen för Hälgsnäsudden, lokaliserad ett par km öster om Grythyttan i Hällefors kommun. Planen syftar till att möjliggöra byggnation av fritidshusbebyggelse. Området är planerat att utrymma minst 150 st. fritidsvillor samt handel, service och rekreationsanläggningar. Utöver detta syftar planen även till att möjliggöra för en mindre marina med byggnader i sjönära läge.

Syftet med naturvärdesinventeringen är att lokalisera och bedöma naturvärdet i olika naturmiljöer som förekommer i planområdet (figur 1).

Figur 1. Översiktskarta. Inventeringsområdet avgränsas av blå linje. Från Lantmäteriet.se.

1.2 Arbetets bedrivande och metodik

Naturvärdesinventeringen har utförts av Norconsult AB enligt svensk standard (SS199000:2014) med detaljeringsgraden *medel*, samt med tilläggen *naturvärdesklass 4*, *visst naturvärde*, och *fördjupad artinventering*. Enligt beställarens önskemål är det främst fågelarterna **smålom** och **storlom** som avses. Inventeringen ska även lägga vikt på att kartlägga förekomst – eller förutsättningar för – grod- och kräldjur inom området.

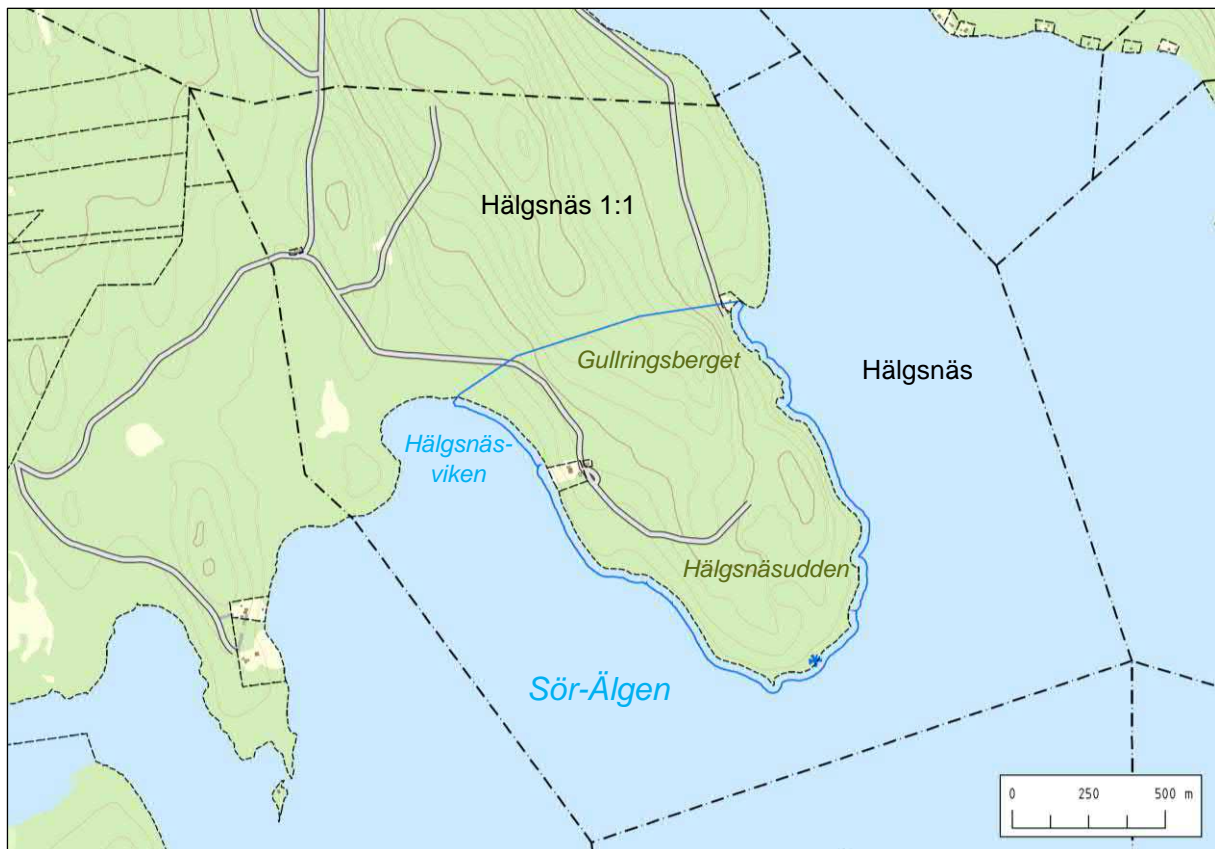
Inventeringen i fält har föregåtts av en genomgång av tidigare dokumenterade naturvärden i området. Fältinventeringen utfördes av biolog Niclas Vallin i slutet av maj 2019.

Inventeringsområdet omfattar mark inom utpekat detaljplaneområde, samt berört vattenområde för planerad marina (figur 2).

Svensk standard för naturvärdesinventering klassificerar naturområden enligt tre värdeklasser (naturvärdesklass 4 är ett tillägg till grundutförandet, se ovan):

- Naturvärdesklass 1 – högsta naturvärde
- Naturvärdesklass 2 – högt naturvärde
- Naturvärdesklass 3 – påtagligt naturvärde
- Naturvärdesklass 4 – visst naturvärde

Naturområden bedömda inom någon av de fyra värdeklasserna kan anses ha förhöjda naturvärden i förhållande till natur som inte uppfyller kriterierna för att bli klassad. För närmare förklaring av vad de olika naturvärdesklasserna innebär, se bilaga 3. Detaljeringsgraden "Medel" enligt standarden innebär att naturvärdesobjekt större än 1 000 m² (0,1 ha) skall avgränsas.

Figur 2. Fastighetskarta. Inventeringsområdet avgränsas av blå linje.

2 Naturförhållanden

Hälgsnäsudden är en ca. 80 ha stor udde belägen i sjön Sör-Älgen öster om Grythyttan i Hällefors kommun. På udden finns i dagsläget en bebyggd fastighet samt en väg som kommer in i nordvästra delen och slutar i en vändplan centralt på udden. En annan väg norrifrån slutar i uddens nordöstra hörn vid en fastighet belägen vid Gulviken. I övrigt är udden obebyggd men påverkad i varierande grad av olika skogsbruksåtgärder som föryngringsavverkningar och gallringar. Längs östra sidan finns en del branta partier, framförallt i norra delen.

Udden domineras av brukad mark med produktionsskog. De centrala delarna utgörs av tät ungskog och stora föryngringsavverkningar har gjorts i de västra och sydöstra delarna på senare år. Hälgsnäsudden har påverkats av mänskliga aktiviteter under lång tid, vilket de många kultur- och fornlämningarna vittnar om (Westrin, 2017). Följaktligen saknas många av de arter som kräver lång skoglig kontinuitet i området. De naturvärden som identifierats på udden återfinns främst i fuktigare miljöer, lövträdsrika miljöer eller i branta partier som är mer opåverkade av mänsklig aktivitet.

Skoglig kontinuitet
Obrutenhet i ekosystem. Trädkontinuitet innebär att ståndorten har varit trädbevuxen under lång tid. Områden med lång kontinuitet har generellt sett höga naturvärden.
Från Skogskunskap.se.

Figur 3. Kalhygge och sparad trädriddå vid strandkanten i områdets sydöstra del. Norconsult, maj 2019.

I östra halvan av udden finns ett bäckdråg som går från norr till söder. I anslutning till detta finns ett örtrikt område på näringsrik mark, samt en del mindre sumpskogspartier. De identifierade naturvärdesobjekten har tidigare sparats som hänsyn vid olika skogsbruksåtgärder. I uddens nordöstra delar finns några sådana sparade hänsynsytor, varav ett med fina gamla aspar och hög diversitet av kärlväxter.

Längs strandkanten runt udden finns en del naturvärdesträd i form av äldre tallar samt asp, björk, klibbal, rönn och en. En smal hänsynsbård av träd har sparats vid föryngringsytorna.

3 Naturvärden

3.1 Tidigare dokumenterade naturvärden

Inom inventeringsområdet finns sedan tidigare inga registrerade naturvärden i form av nyckelbiotoper eller objekt med naturvärden. Hälgsnäsudden ingår inte i något riksintresse för naturvård eller friluftsliv, och inga Natura 2000-områden eller formella skydd som naturvårdsavtal, biotopskydd eller naturreservat finns inom inventeringsområdet (Skogsstyrelsen 2019, Naturvårdsverket 2019).

3.2 Naturvårdsarter

ArtDatabanken har myntat begreppet "naturvårdsarter", och beskriver det som ett samlingsbegrepp för arter som behöver uppmärksammas inom naturvärden, det vill säga arter som är extra skyddsvärda, antingen genom att själva vara av särskild vikt eller genom att de indikerar att områden eller naturtyper är särskilt viktiga ur ett naturvårdsperspektiv (Hallingbäck, 2013). I begreppet ingår

- rödlistade arter
- fridlysta arter
- arter förtecknade i EU:s art- och habitatdirektiv
- signalarter (indikerar artrikedom)
- ansvarsarter (arter som har en stor andel av sin population i Sverige), samt
- nyckelarter (arter som bär upp artsamhällen)

För dessa artgrupper, utom de två sistnämnda, finns förteckningar på nationell eller internationell nivå. För ansvarsarter har vissa län eller kommuner tagit fram egna förteckningar. I denna naturvärdesinventering redovisas fynd av rödlistade arter, fridlysta/skyddade arter och signalarter. För en närmare förklaring av dessa begrepp, se faktarutan på sid 8.

Naturvårdsarter inom, eller i angränsning till, inventeringsområdet har noterats efter en genomgång av uppgifter i artrapporteringsystemet Artportalen, samt i samband med den utförda naturvärdesinventeringen 2019-05-21/22. Sökningen i Artportalen gjordes för naturvårdsarter observerade under perioden 2000–2019, och avgränsades geografiskt till att inkludera hela Hälgsnäsudden samt södra delen av sjön Sör-Älgen. I **bilaga 1** redovisas en sammanställning av förekommande naturvårdsarter (tidigare inrapporterade i Artportalen, samt noterade i samband med denna naturvärdesinventering). Fynd av naturvårdsarter inom bedömda naturvärdesobjekt redovisas under respektive objektbeskrivning i **bilaga 2**.

3.2.1 Noterbara växtfynd

Ormbär (*Paris quadrifolia*) och **revlumner** (*Lycopodium annotinum*) är två naturvårdsarter som återfanns i flera naturvärdesobjekt. Ormbär är en signalart som återfinns på frisk skuggig mark, och revlumner är en fridlyst, långsamväxande art som dock är ganska vanligt förekommande i barrskogar. **Fläcknycklar** (*Dactylorhiza maculata*) är en fridlyst signalart och återfanns sparsamt i sumpskogspartier. I örtrikare naturvärdesobjekt återfanns signalarter som **blåsippa** (*Hepatica nobilis*) och **svart trolldruva** (*Actaea spicata*). Blåsippa är även fridlyst. Övriga arter som kan nämnas är arter som indikerar frisk rikört och återfanns i lövrika miljöer; **olvon** (*Viburnum opulus*), **stinksyska** (*Stachys sylvatica*), och **kransmossa** (*Rhytidiadelphus triquetrus*) (se Nitare, J. och Skogsstyrelsen, 2019).

3.2.2 Noterbara fågelfynd

Vad gäller naturvårdsarter av fåglar så hördes **spillkråka** (*Dryocopus martius*), **kungsfågel** (*Regulus regulus*), och **smålom** (*Gavia stellata*, se figur 4) under inventeringen. Spår efter **spillkråka** (figur 5) noterades också. De lövträdsrika miljöerna uppvisade högst diversitet vad gäller fåglar i övrigt.

Noterbara naturvårdsarter av fåglar registrerade i Artportalen, utöver de som nämnts i denna inventering, är **storlom** (*Gavia arctica*, se figur 6), **törnskata** (*Lanius callurio*) och **gröngöling** (*Picus viridis*, se figur 5). Även andra naturvårdsintressanta fåglar har noterats i Artportalen från området (se bilaga 1) men fynden bedöms antingen ligga utanför berört område eller är beskrivna med en aktivitet som indikerar tillfällig observation (rastande, sträckande eller födosökande utanför häckningstid).

Figur 4. Smålom. Från Wikipedia.org (foto David Karnå).

Figur 5. Spillkråka med bohål i asp. Från Wikipedia.org (foto Alastair Rae).

Figur 6. Storlom. Från Wikipedia.org (okänd fotograf).

Figur 7. Gröngöling. Från Wikipedia.org (foto Andy Morffew).

3.3 Fördjupad artinventering

Smålom häckar vid små och oftast fisktomma skogstjärnar och myrgölar och endast undantagsvis vid större sjöar. Smålommen fiskar byten till ungarna i näringsfattiga klarvattensjöar. Dessa sjöar kan ligga upp till 10 km från boplatsen, i sällsynta fall även längre. Smålommen övervintrar nästan uteslutande till havs (ArtDatabanken, 2010).

I Artportalen finns ett flertal observationer av smålom i sjön Sör-Älgen och dess vikar, även under häckningstid, vilket indikerar att smålommen nyttjar detta område för födosök. Vid fältinventeringen bedömdes inga lämpliga häckningsmiljöer för smålom finnas inom berört område på udden. Smålom hördes dock ropa från Sör-Älgen öster om udden.

Även storlom finns noterad i Sör-Älgen via Artportalen. Den svenska populationen av storlom bedöms som livskraftig men arten finns upptagen i bilaga 1 till fågeldirektivet. Storlommen häckar vid näringsfattiga klarvattensjöar i nästan hela landet, även i anslutning till bebyggelse. Vid sjöar upptill cirka 1 km² häckar sällan mer än ett par. Storlommen övervintrar till största delen till havs (ArtDatabanken, 2015). Inga syn- eller hörselobservationer av storlom gjordes under fältinventeringen.

Sökningen i Artportalen gav inga träffar på grod- och kräldjur inom berört område. Vid fältinventeringen gjordes heller inga observationer av grod- och kräldjur. På udden finns dock ett antal vattenmiljöer som kan vara intressanta för groddjursföryngring; en mindre källa i södra delen, samt en del vattenansamlingar i anslutning till en bäck (naturvärdesobjekt C och D, se figur 8). Bäckens var delvis vattenförande vid fältbesöket men stora delar torkar förmodligen upp under sommaren.

Figur 8. Hälgsnäsudden, i riktning mot söder. I förgrunden ses området som är planerat för marina, i bilden till höger om befintlig gård på fastigheten Hälgsnäs 1:3. Se även karta i figur 9. Norconsult, maj 2019.

FAKTARUTA**Skyddade arter**

Artskyddsförordningen omfattar bestämmelser för skyddade djur- och växtarter. Enligt förordningen är det bl a förbjudet att döda eller störa vissa djurarter som finns förtecknade i förordningens bilaga samt att skada eller förstöra dessa djurs fortplantningsområden eller viloplats. Exempel på sådana arter är större vattensalamander, åkergröda, hasselsnok och läderbagge. Förordningen tar även upp andra arter, men för alla arter gäller inte samma starka skydd. För vissa arter som omfattas av EU:s habitatdirektiv finns även ett krav att speciella bevarandeområden (dvs Natura 2000-områden) skall utses.

Fridlysta arter

Naturvårdsverket och länsstyrelserna har upprättat särskilda föreskrifter om fridlysta arter i landet eller delar av landet. Dessa arter är skyddade mot exempelvis plockning, insamling och viss markexploatering. Alla grod- och kräldjur, fladdermöss och orkidéer är exempel på djur- och växtgrupper som är fridlysta i hela landet. Blåsippa är exempel på en art som har olika regler för olika delar av landet. En markexploatering som riskerar att skada fridlysta arter kräver att man ansöker om dispens hos länsstyrelsen.

Rödlistade arter

ArtDatabanken, som är en för Sveriges lantbruksuniversitet och Naturvårdsverket gemensam enhet, har via olika flora- och faunavårdskommittéer angivit vilka svenska växt- och djurarter som bör klassas som hotade eller missgynnade. Dessa arter kallas gemensamt för rödlistade arter. Arterna anges i sex kategorier och följer det system som Internationella Naturvårdsunionen (IUCN) presenterat för global rödlistning:

- RE. Försvunnen (Regionally Extinct)
- CR. Akut hotad (Critically Endangered)
- EN. Starkt hotad (Endangered)
- VU. Sårbar (Vulnerable)
- NT. Nära hotad (Near Threatened)
- DD. Kunskapsbrist (Data Deficient)

Signalart

En art vars förekomst signalerar att miljön där den påträffas kan ha höga naturvärden kallas ibland signalart. En lista av signalarter har sammanställts av Skogsstyrelsen och dessa används som stöd vid inventering av nyckelbiotoper, dvs skogsmiljöer med höga naturvärden. Signalarterna omfattar kärnväxter, lavar, mossor och svampar eftersom dessa grupper lämpar sig bäst för inventering av nyckelbiotoper. De krav som en signalart skall uppfylla är enligt Skogsstyrelsen:

- Någorlunda vanlig med en jämn utbredning så att arten ofta finns där naturvärdet är högt.
- Starkt knuten till skogsbiotoper med höga naturvärden. Arten påträffas sällan där naturvärdet är lågt.
- Lätt att upptäcka i fält.
- Kan identifieras i fält. Saknar närstående förväxlingsbara arter.

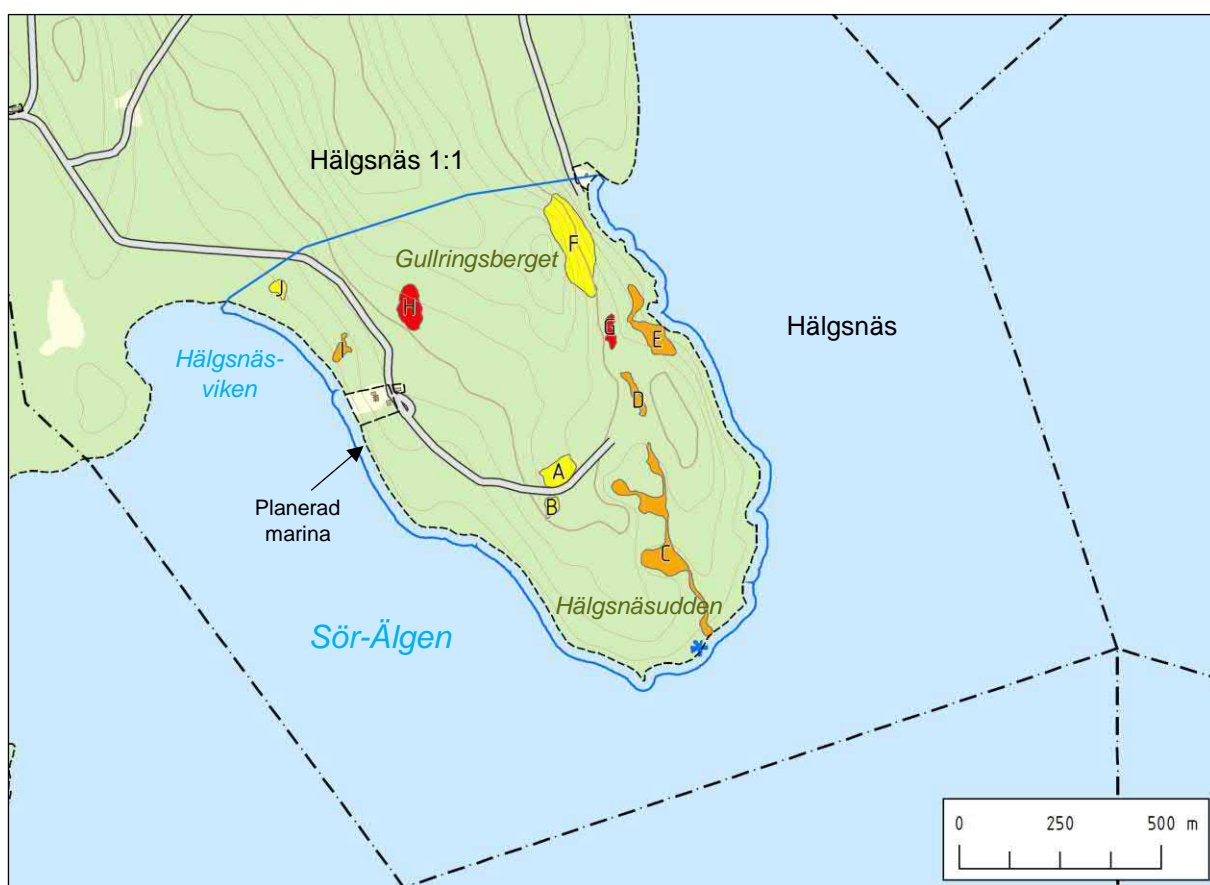
En förteckning över signalarter för ängs- och betesmarker har tagits fram av Jordbruksverket.

Indikatorart

En indikatorart är en art som indikerar en speciell förekomst eller kvalitet i en miljö, vilket i sig inte behöver vara förknippat med höga naturvärden. Indikatorarter som indikerar naturvärden har i princip samma betydelse som begreppet signalart.

3.4 Naturvärdesobjekt

I figur 9 nedan visas de naturvärdesobjekt som har identifierats vid fältinventeringen. Inget objekt med naturvärdesklass 1 identifierades vid inventeringen. Två objekt med naturvärdesklass 2 påträffades (G: örtrik allund och H: hänsynsyta med gamla aspar). Dessa utgjorde en sammanlagd yta av 0,65 hektar. Fyra objekt med naturvärdesklass 3 avgränsades (C: sumpskog och bäckdråg, D: alsumpskog och bäckdråg, E: brant med block och lodytor, I: hänsynsyta med gamla aspar). Total omfattade dessa objekt en yta av 2,4 hektar. Vidare avgränsades fyra naturvärdesobjekt med naturvärdesklassen 4 (visst naturvärde) med en sammanlagd yta av cirka 2,4 hektar. Objekten utgjordes av A och B: plockhuggen barrblandskog med gott om död ved, F: hållmark och brant sluttning samt J: äldre granskog med gott om död ved. Samtliga naturvärdesobjekt redovisas i sin helhet i bilaga 2.

Figur 9. Naturvärdesobjekt inom inventeringsområdet för Hälgnsåsudden.

4 Samlad bedömning och rekommendationer

Lommar tillhör de arter av fåglar som anses mest störningskänsliga. Smålom är framförallt känslig för störningar vid häckningstjärnarna under ruvningstiden. Några lämpliga tjärnar för smålom finns dock inte på Hälgsnäsudden. Vad gäller vattnen som nyttjas för fiske så kan båttrafik och friluftsliv medföra störningar både för små- och storlom. Till skillnad från smålommen så häckar storlommen i större sjöar och utsätts därmed för större risk när det gäller störningar i form av båttrafik, vilket kan leda till att bona tillfälligt lämnas exponerade för predation (ArtDatabanken, 2010, samt Naturvårdsverket, 2004). Förhållandevis lite är känt om hur fåglar reagerar på buller. Konstruktionsarbete kan störa fågellivet, men om påverkan är begränsad till byggtiden torde långsiktiga konsekvenser kunna utebli. I ett längre perspektiv finns studier som pekar på att fåglar i olika grad kan anpassa sig till kontinuerliga störningar i form av exempelvis buller eller båttrafik, medan en plötslig störning som en knall eller liknande är mer stressande. Det är rimligt att anta vissa negativa störningar för små- och storlom under byggnadsfasen även om effekterna är svåra att förutse. Den direkta effekten av störningarna kan mildras genom att undvika vissa åtgärder, exempelvis sprängningar, under häckningsperioden. Indirekta störningar kan uppstå om fåglar undviker uddens närområde vilket kan leda till högre täthet och konkurrens i andra områden (Naturvårdsverket 2004).

Kungsfågel och spillkråka har noterats i Artportalen och hördes även vid fältinventeringen. Hörselobservationer av kungsfågel vid fältinventeringen gjordes i den södra delen av udden där det största kvarvarande partiet skog återfinns. Kungsfågel är vanligt förekommande i barrskogsmiljöer men har minskat snabbt på senare år vilket har föranlett en rödlistning. Spår efter spillkråka noterades också i samma område. Spillkråka hördes ropa från olika områden på udden. Bedömningen är att samma fågel rört sig över olika delar av udden, och inget permanent revir noterades. Då stora föryngringsavverkningar gjorts på senare år så är det svårt att bedöma huruvida den kvarvarande skogen fortfarande utgör en lämplig biotop för spillkråka. Det gäller även gröngöling som tidigare noterats i Artportalen men som inte observerades vid fältinventeringen. För att gynna hackspettar, och många andra fåglar, bör hänsyn tas till områden med äldre lövträd.

Runt den befintliga fastigheten på udden noterades lövträdsbestånd som inte har inventerats. En preliminär bedömning, baserat på observationer i närliggande liknande bestånd, är att det finns naturvärden i form av kärlväxter och äldre lövträd. En härmsångare hördes sjunga i beståndet söder om fastigheten.

Vid fältinventeringen gjordes inga observationer av grod- eller kräldjur. Som nämndes i avsnitt 3.3. finns dock ett antal vattenmiljöer som kan vara intressanta för groddjursföryngring. För att göra en mer preciserad bedömning krävs dock återkommande inventeringar med insatser under olika tider av våren – sensommaren.

Om en exploatering utförs i området bör denna från ekologisk synpunkt vara inriktad mot att ta hänsyn till utpekade naturvärdesobjekt, i synnerhet naturvärden enligt klass 2. De identifierade naturvärdesobjekten har tidigare sparats vid skogsbruksåtgärder i området, och då merparten av udden är kraftigt påverkad av rationellt skogsbruk så är dessa områden viktiga för att upprätthålla en biologisk mångfald på udden.

Skogen på södra delen av udden är påverkad av gallringar och uppvisar inga större naturvärden. Dock noterades en källa och vattenfyllda gruvhål (se Westrin, 2017) som bidrar till variation och lokalt fuktigare mikroklimat. En bedömning är att man vid en eventuell exploatering i denna del av udden bör eftersträva att spara partier med träd, eller träd spridda över området, som sedan tillåts bli gamla. I västra delen av detta skogsområde, precis norr och söder om vägen, ligger naturvärdesobjekten A och B. I dessa objekt finns en hel del död ved, från både vindfällningar och genom rötobrytning, som ännu inte har upparbetats (detta gäller även naturvärdesobjekt J i nordvästra delen av udden). Många av lågorna (den liggande döda veden) är fortfarande hårda och är möjliga att flytta, exempelvis skulle lågor av tall kunna flyttas till brantare hållmarkspartier för att ligga mer skyddat. Lågor av tall får gärna ligga solexponerat vilket gynnar flera vedlevande insekter.

5 Referenser

- ArtDatabanken, SLU. 2010: Artfaktablad Smålom, *Gavia stellata*. Mats Eriksson, Börje Dahlén, Mikael Hake & Peter Lindberg 2001. Rev. Mats Eriksson 2005, 2010 2017.
- ArtDatabanken, SLU. 2015: Artfaktablad Storlom, *Gavia arctica*. Mats Eriksson, Frank Götmark 1987. Rev. Mats Eriksson, Frank Götmark 1994. Rev. Jonas Grahn 2015. Rev. Mats Eriksson och Henrik Thurfjell 2017.
- Artportalen, 2019: Artportalen. www.Artportalen.se. Artrapporteringsystem. Data kontrollerade 2019-05-08.
- Hallingbäck, T. (red.) 2013: Naturvårdsarter. ArtDatabanken, SLU. ISBN: 978-91-88506-93-1
- Naturvårdsverket, Rapport 5351. 2004: Effekter av störningar på fåglar – en kunskapssammanställning för bedömning av inverkan på Natura 2000-objekt och andra områden.
- Naturvårdsverket, 2019: <http://skyddadnatur.naturvardsverket.se/>
- Nitare, J. och Skogsstyrelsen. 2019: Skyddsvärd skog. Naturvårdsarter och andra kriterier för naturvärdesbedömning.
- SIS 2014: Naturvärdesinventering avseende biologisk mångfald (NVI)- Genomförande, naturvärdesbedömning och redovisning: Svensk Standard SS 199000:2014
- SIS 2014: Naturvärdesinventering avseende biologisk mångfald (NVI) – Komplement till SIS199000: Teknisk rapport SIS-TR 1999001:2014
- Skogsstyrelsen, 2019: www.skogsstyrelsen.se/sjalvservice/karttjanster/skogens-parlor/
- Westrin, K. 2017: Utredning inför nytt detaljplanområde vid Hälgsnäsudden. Arkeologisk utredning etapp 1 och 2. SAU rapport 2017:10.

Bilaga 1.

Skyddade, fridlysta och rödlistade arter samt signalarter noterade på eller intill Hälgsnäsudden med omgivande vatten (Sör-Älgen).

Art	Område	Källa	Signal- art	Röd- listad	Artskydds- förelösa	Kommentar
Spillkråka	Hälgsnäs	NOAB, AP		NT	B	Spel, sång, spår
Gröngöling	Hälgsnäs	AP		NT		
Törnskata	Badplatsen Hälgsnäs	AP			B	Permanent revir
Järpe	Hälgsnäs	AP			B	Korsningen till Brevik
Tjäder	Hälgsnäs	AP			B	Födosökande höst
Orre	Hälgsnäs	AP			B	Födosökande vinter
Kungsfågel	Sör-Älgen, Hälgsnäs, B	NOAB, AP		VU		Spel, sång
Smålom	Sör-Älgen	NOAB, AP		NT	B	
Fjällvråk	Sör-Älgen	AP		NT		Sträckande mot norr
Hussvala	Sör-Älgen	AP		VU		
Duvhök	Sör-Älgen	AP		NT		
Svärta	Sör-Älgen	AP		NT		Rastande
Storlom	Sör-Älgen	AP			B	Lämplig häckningsbiotop
Fiskgjuse	Sör-Älgen	AP			B	
Fisktärna	Sör-Älgen	AP			B	
Fläcknycklar	C	NOAB	S		F	
Revlumner	C, D, E, F, G	NOAB			F	
Ormbär	C, D, E, F, G, H, I	NOAB	S			
Trolldruva	G	NOAB	S			
Blåsippa	G, I	NOAB	S		F	

VU = sårbar, NT = nära hotad

B = arten finns förtecknad i bilaga 1 till fågeldirektivet

F = arten är fridlyst i Sverige. Även alla vilda fågelarter är fridlysta men de redovisas här enligt Naturvårdsverkets rekommendationer uppdelade i andra kategorier.

AP = Artportalen, NOAB = Norconsult AB

Område A-J = Naturvärdesobjekt

Bilaga 2.

Naturvärdesobjekt

Förkortningarna gällande naturvårdsarter har följande betydelse:

F = Fridlyst

B = Arten omfattas av Fågeldirektivets bilaga 1

N = Arten omfattas av Art- och habitatdirektivets bilaga 4

S = Signalart

CR = Rödlistad i kategorin akut hotad

EN = Rödlistad i kategorin starkt hotad

VU = Rödlistad i kategorin sårbar

NT = Rödlistad i kategorin nära hotad

Objekt id	A
Naturtyp	Skog och träd
Biotoper	Barrskog
Beskrivning	Talldominerad barrblandskog med gott om stående och liggande död ved. Spår efter hackspettar.
Naturvärdesklass	4, visst naturvärde Skogsmiljö med substrat i form av död ved som på sikt gynnar många olika artgrupper, däribland insekter, vedsvampar, mossor och lavar.
Naturvårdsarter	-
Bild	 <p><i>Solexponerad död ved i naturvärdesobjekt A.</i></p>

Objekt id	B
Naturtyp	Skog och träd
Biotoper	Barrskog
Beskrivning	Grandominerad barrblandskog med gott om stående och liggande död ved. Spår efter hackspettar.
Naturvärdesklass	4, visst naturvärde Skogsmiljö med substrat i form av död ved som på sikt gynnar många olika artgrupper, däribland insekter, vedsvampar, mossor och lavar.
Naturvårdsarter	Kungsfågel <i>Regulus regulus</i> (VU)
Bild	 <p>Stående och liggande död ved i naturvärdesobjekt B</p>

Objekt id	C
Naturtyp	Skog och träd
Biotoper	Sumpskog och bäckdråg
Beskrivning	Sammanhängande system med sumpskog och bäckdråg som sparats som hänsyn vid intilliggande skogsbruksåtgärder. Norra delen av bäcken går längs med en hyggeskant. Bäckan ansluter därefter till partier med sumpskog för att sedan mynna ut i uddens södra del. Vegetationen utgörs bland annat av vit- och björnmossor, tuvull, kråklöver samt spridda förekomster av naturvårdsarter enligt nedan.
Naturvärdesklass	3, påtagligt naturvärde Skogsmiljö med fuktigt mikroklimat vilket är gynnsamt för många arter. Viktig ekologisk funktion.
Naturvårdsarter	Ormbär <i>Paris quadrifolia</i> (S), fläcknycklar <i>Dactylorhiza maculata</i> (S, F), revlumner <i>Lycopodium annotinum</i> (F)
Bilder	 <p>Naturvärdesobjekt C utgörs av sumpskogspartier och bäckdråg.</p> <p>Blad av fläcknycklar på bilden till höger.</p>

Objekt id	D
Naturtyp	Skog och träd
Biotoper	Alsumpskog
Beskrivning	Bäckdråg med goda förekomster av klibbal i bukettform och på socklar. Har sparats som hänsyn vid intilliggande skogsbruksåtgärder.
Naturvärdesklass	3, påtagligt naturvärde Skogsmiljö med fuktigt mikroklimat vilket är gynnsamt för många arter. Goda förekomster av ormbunkar som hultbräken och ekbräken.
Naturvårdsarter	Ormbär <i>Paris quadrifolia</i> (S), revlumner <i>Lycopodium annotinum</i> (F)
Bild	 <p>Naturvärdesobjekt D. Vid fältbesöket var området delvis torrlagt. Klibbalar på socklar vittnar om att området periodvis kan vara betydligt blötare.</p>

Objekt id	E
Naturtyp	Skog och träd
Biotoper	Branter
Beskrivning	Brant som sluttar ner mot Sör-Ålgen. Hällmarksskog i de högre partierna. Beskuggade lodytor i nedre delen av branten.
Naturvärdesklass	3, påtagligt naturvärde Lodytor och fuktigt mikroklimat skapar viktiga livsmiljöer för bland annat känsliga mossor i de lägre partierna. Ljuskrävande arter gynnas i de högre partierna.
Naturvårdsarter	Ormbär <i>Paris quadrifolia</i> (S), revlumner <i>Lycopodium annotinum</i> (F)
Bild	 <p><i>Beskuggade lodytor i naturvärdesobjekt E.</i></p>

Objekt id	F
Naturtyp	Skog och träd
Biotoper	Sluttning och branter
Beskrivning	Sammanhängande skog i östsluttning och branter ned mot Sör-Ålgen. Hällmarksskog i de högre partierna. Varierad skog i sluttningen i övrigt; hänglavsrika granar i vissa partier och en del produktionsskog i andra partier. Produktionsskogen innehåller dock en del död ved.
Naturvärdesklass	4, visst naturvärde Det fuktiga mikroklimatet från närheten till Sör-Ålgen i kombination med en sammanhängande varierad skogsyta gör att det finns goda förutsättningar för området att utveckla högre naturvärden på sikt.
Naturvårdsarter	Ormbär <i>Paris quadrifolia</i> (S), revlumner <i>Lycopodium annotinum</i> (F)
Bild	 <p><i>Granar med rik påväxt av hänglavar finns spridda i naturvärdesobjekt F.</i></p>

Objekt id	G
Naturtyp	Skog och träd
Biotoper	Örtrik allund
Beskrivning	Örtrikt område (frisk rikört), med utspridda gamla klibbalar. Rik lövföryngring. Hög diversitet av kärlväxter. Liljekonvalj, revlummer samt indikatorer för näringsrik mark som blåsippa, trolldruva, olvon och stinksyska. Kransmossa i bottenskiktet indikerar också näringsrik mark.
Naturvärdesklass	2, högt naturvärde Höga botaniska värden. Näringsrik mark. Gamla klibbalar. Inväxande gran kan påverka negativt på sikt.
Naturvårdsarter	Ormbär <i>Paris quadrifolia</i> (S), revlummer <i>Lycopodium annotinum</i> (F), blåsippa <i>Hepatica nobilis</i> (F, S), svart trolldruva <i>Actaea spicata</i> (S)
Bilder	 <p>Gamla klibbalar i naturvärdesobjekt G. Området är örtrikt med bl.a. trolldruva (bilden till höger).</p>

Objekt id	H
Naturtyp	Skog och träd
Biotoper	Lövskog
Beskrivning	Hänsynsyta med gamla aspar och björkar som lämnats vid omgivande föryngringsavverkningar. Hög diversitet av trädslag; asp, björk, klibbal, sälg, lönn, hägg, rönn, tall och gran. Gott om död lövved, även grövre sådan. Örtrikt med bl.a. liljekonvalj, harsyra, skogsviol, vitsippa, ekorrbar, stenbar, ormbär, olvon, gökärt och ormbunkar. Viktig för fågellivet, rik fågelsång noterades vid besöket. Inväxande gran kan påverka negativt på sikt.
Naturvärdesklass	2, högt naturvärde Hög botanisk diversitet. Näringsrik mark. Viktig fågelbiotop. Gamla aspar. För att förstärka och behålla naturvärdena på sikt kan det vara motiverat att röja bort gran.
Naturvårdsarter	Ormbär <i>Paris quadrifolia</i> (S)
Bilder	 <p><i>Lövskog med gamla björkar och aspar i naturvärdesobjekt H. Aspens skrovliga bark med högt pH-värde utgör en gynnsam miljö för mossor och lavar.</i></p>

Objekt id	I
Naturtyp	Skog och träd
Biotoper	Aspskog
Beskrivning	Hänsynsyta med aspdunge som sparats vid intilliggande föryngringsavverkning. Örtrikt.
Naturvärdesklass	3, påtagligt naturvärde Näringsrik mark. Gamla aspar. För att förstärka och behålla naturvärdena på sikt kan det vara motiverat att röja bort gran.
Naturvårdsarter	Ormbär <i>Paris quadrifolia</i> (S), blåsippa <i>Hepatica nobilis</i> (F, S)
Bild	 <p><i>Naturvärdesobjekt I utgörs av en mindre aspdunge som sparats vid avverkning. Inom objektet finns rikliga förekomster av blåsippa (högra bilden).</i></p>

Objekt id	J
Naturtyp	Barrskog
Biotoper	Skog och träd
Beskrivning	Grandominerad barrblandskog med gott om stående och liggande död ved.
Naturvärdesklass	4, visst naturvärde Skogsmiljö med substrat i form av död ved i olika åldrar som på sikt gynnar många olika artgrupper som insekter, vedsvampar, mossor och lavar.
Naturvårdsarter	-
Bild	 <p><i>Stående och liggande död ved i naturvärdesobjekt J.</i></p>

Bilaga 3.

Naturvärdesklasser, vad de innebär och vad de ungefär motsvaras av enligt svensk standard för naturvärdesinventering (SS 19900:2014).

Naturvärdesklass	Förtydligande
Högsta naturvärde – naturvärdesklass 1 störst positiv betydelse för <i>biologisk mångfald</i>	Varje enskilt område med denna naturvärdesklass bedöms vara av särskild betydelse för att upprätthålla biologisk mångfald på nationell eller global nivå.
Högt naturvärde – naturvärdesklass 2 stor positiv betydelse för <i>biologisk mångfald</i>	<p>Varje enskilt område med denna naturvärdesklass bedöms vara av särskild betydelse för att upprätthålla biologisk mångfald på regional eller nationell nivå.</p> <p>Naturvärdesklass 2 motsvarar ungefär Skogsstyrelsens nyckelbiotoper, lövskogsinventeringens klass 1 och 2, ängs- och betesmarksinventeringens klass <i>aktivt objekt</i>, ängs- och hagmarksinventeringens klass 1–3, ädel-lövskogsinventeringen klass 1 och 2, skyddsvärda träd enligt åtgärdsprogrammet, våtmarksinventeringens klass 1 och 2, rikkärrsinventeringens klass 1–3, limniska nyckelbiotoper, skogsbrukets klass <i>urvatten</i>, värdekämrar i naturreservat samt fullgoda Natura 2000-naturtyper. Detta förutsatt att de inte uppfyller högsta naturvärde.</p>
Påtagligt naturvärde – naturvärdesklass 3 påtaglig positiv betydelse för <i>biologisk mångfald</i>	<p>Varje enskilt område av en viss naturtyp med denna naturvärdesklass behöver inte vara av särskild betydelse för att upprätthålla biologisk mångfald på regional, nationell eller global nivå, men det bedöms vara av särskild betydelse att den totala arealen av dessa områden bibehålls eller blir större samt att deras ekologiska kvalitet upprätthålls eller förbättras.</p> <p>Naturvärdesklass 3 motsvarar ungefär ängs- och betesmarksinventeringens klass <i>restaurerbar ängs- och betesmark</i>, Skogsstyrelsens <i>objekt med naturvärde</i>, lövskogsinventeringens klass 3, ädellövskogsinventeringens klass 3, våtmarksinventeringens klass 3 och 4 samt skogsbrukets klass <i>naturvatten</i>.</p>
Visst naturvärde – naturvärdesklass 4 viss positiv betydelse för <i>biologisk mångfald</i>	<p>Varje enskilt område av en viss naturtyp med denna naturvärdesklass behöver inte vara av betydelse för att upprätthålla biologisk mångfald på regional, nationell eller global nivå, men det är av betydelse att den totala arealen av dessa områden bibehålls eller blir större samt att deras ekologiska kvalitet upprätthålls eller förbättras.</p> <p>Naturvärdesklass 4 motsvarar inte någon klass i de större nationella inventeringar som gjorts. Naturvärdesklass 4 motsvarar ungefär områden som omfattas av generellt biotopskydd men som inte uppfyller kriterier för högre naturvärdesklass.</p> <p>Naturvärdesklass 4 är användbar för områden som tydligt påverkats av mänsklig aktivitet men där det trots allt finns biotopkvaliteter eller arter av viss positiv betydelse för biologisk mångfald, t.ex. äldre produktionsskog med flerskiktat trädbestånd men där andra värdestrukturer och värdeelement saknas.</p>

